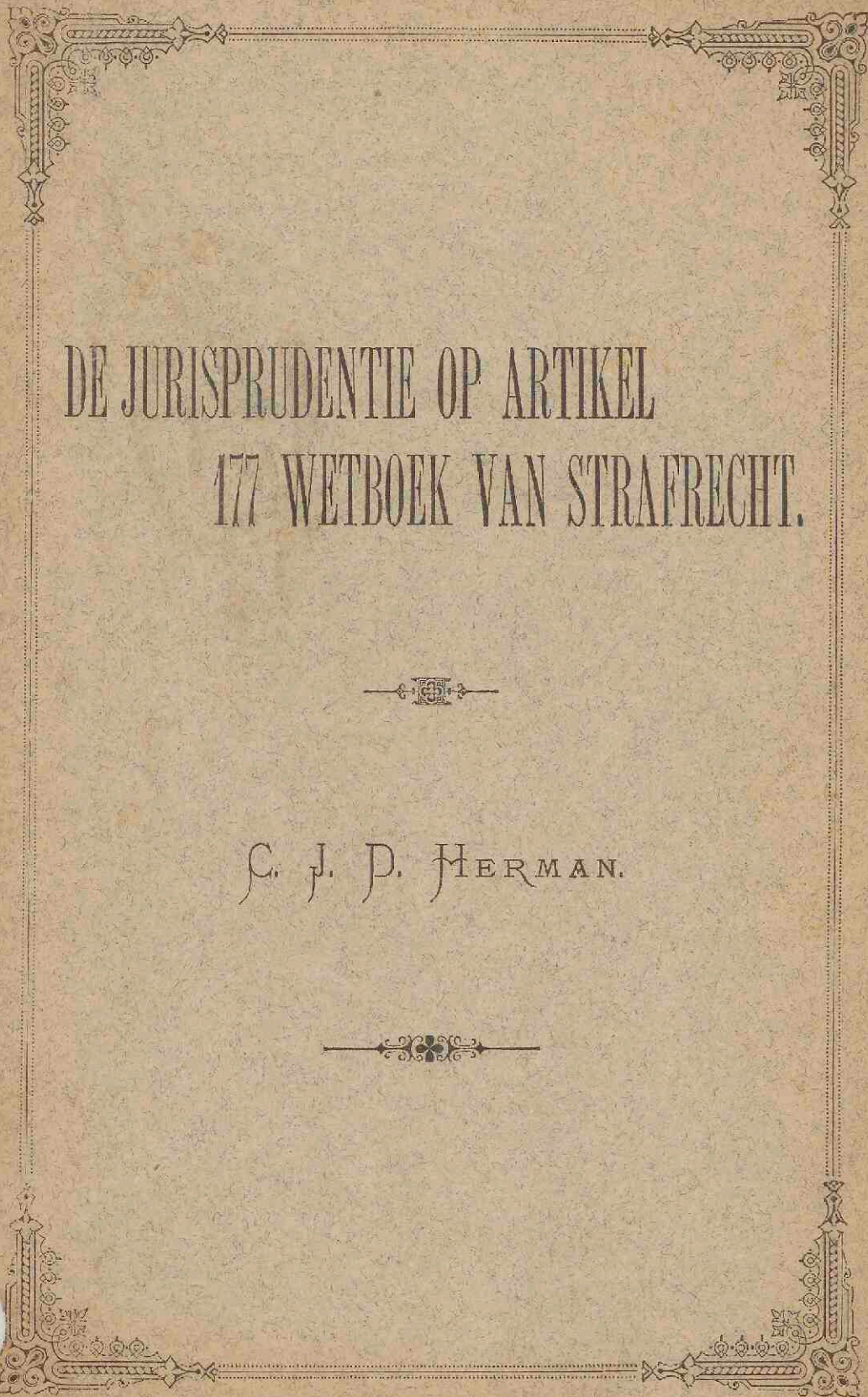

De jurisprudentie op Artikel 177 Wetboek van Strafrecht

<https://hdl.handle.net/1874/237665>

1893

DE JURISPRUDENTIE OP ARTIKEL
177 WETBOEK VAN STRAFRECHT.

C. J. P. HERMAN.

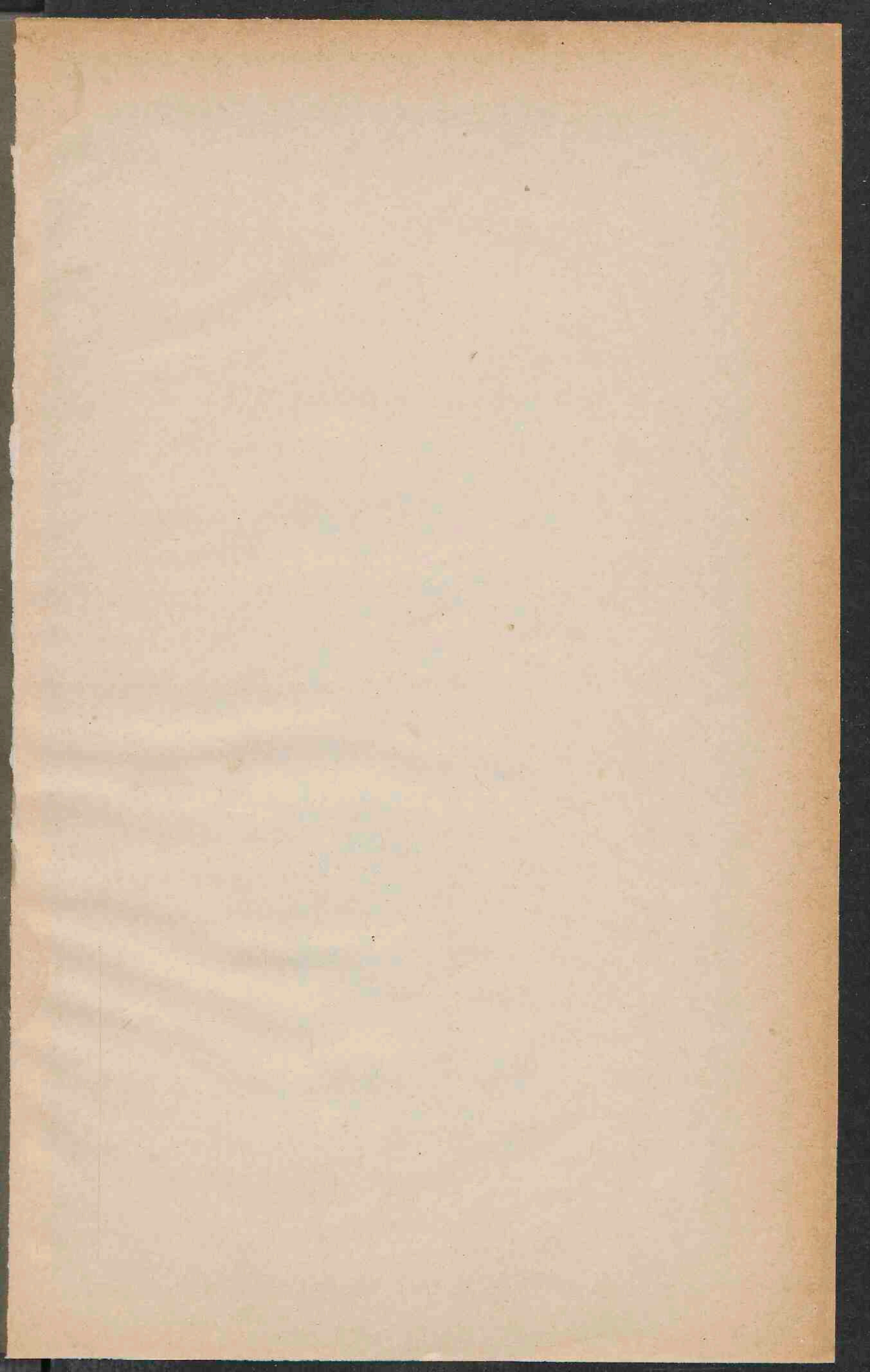

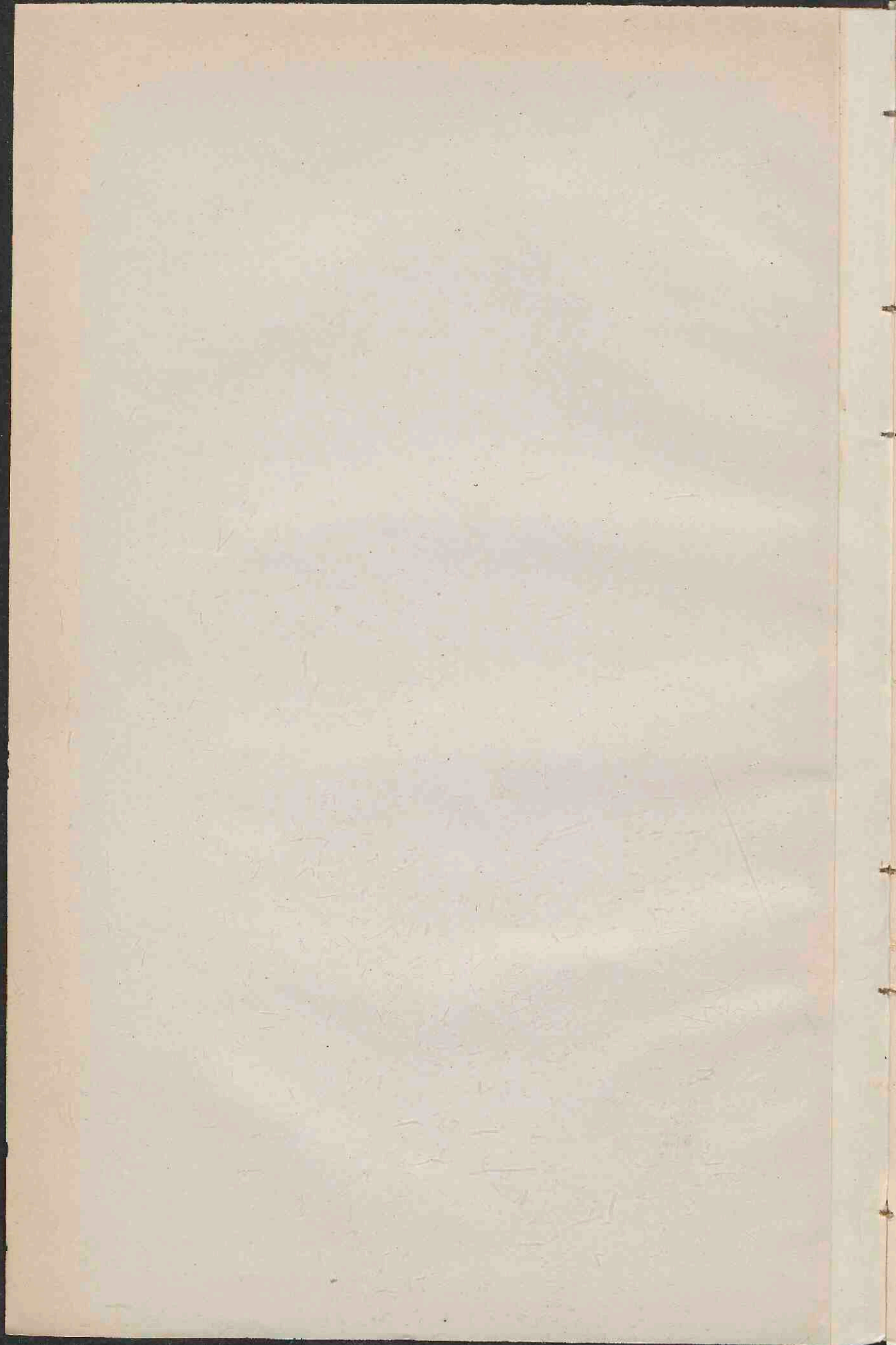
u.

A. qu.
192

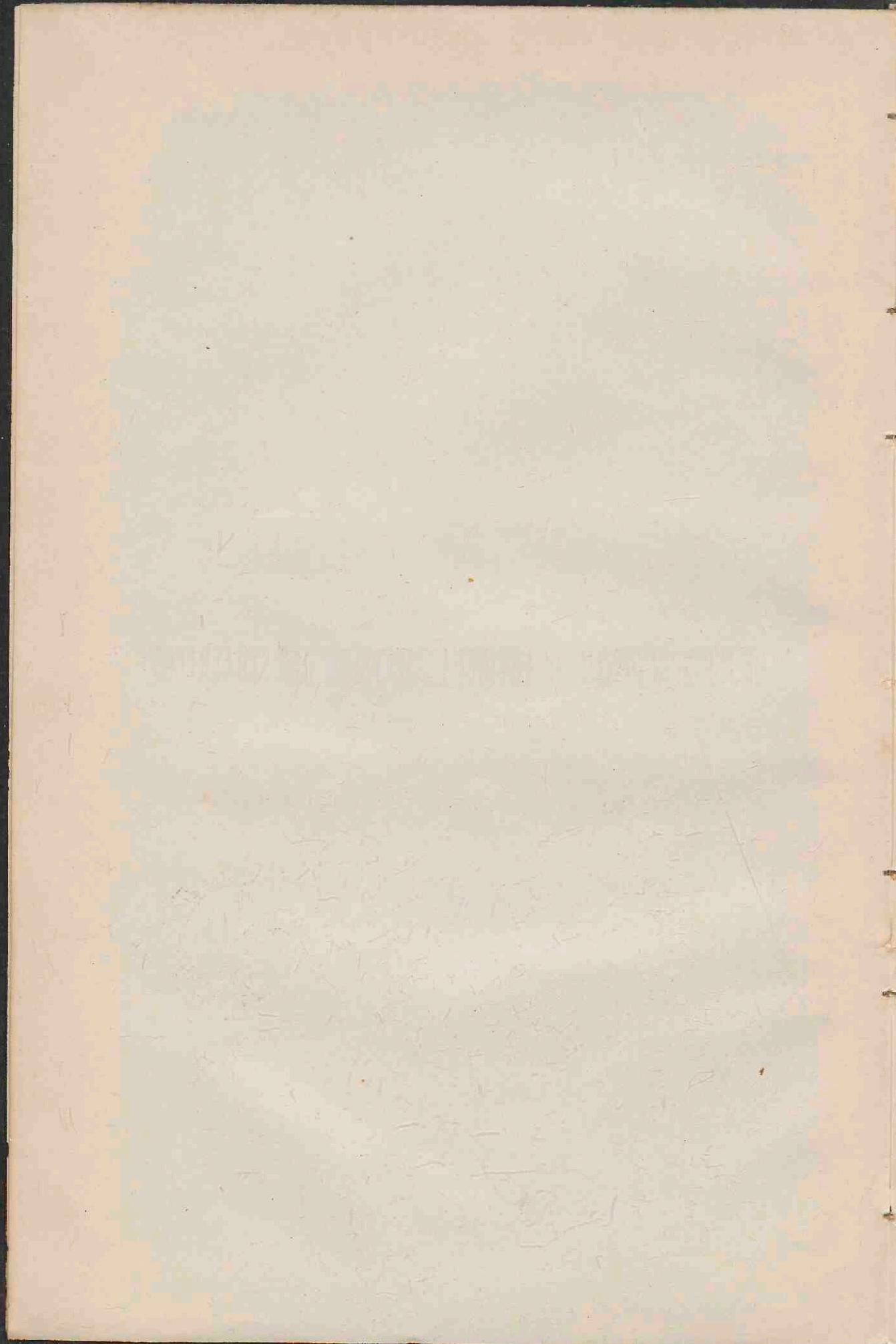

DE JURISPRUDENTIE OP ARTIKEL 177 WETBOEK VAN STRAFRECHT

DE JURISPRUDENTIE OP ARTIKEL 177
WETBOEK VAN STRAFRECHT.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

aan de Rijks-Universiteit te Utrecht,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS

Mr. M. S. POLS,

Hoogleeraar in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

tegen de bedenkingen van de faculteit der rechtsgeleerdheid

TE VERDEDIGEN

op Donderdag 30 November 1893, des namiddags te 3½ ure

DOOR

CHRISTIAAN, JOHANNES, DANIEL, HERMAN.

geboren te Delfshaven.

AMERSFOORT — G. J. SLOTHOUWER.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RESEARCH REPORT

NO. 100

1950

BY

J. R. OPPENHEIM

AND

H. S. GARDNER

CHICAGO, ILLINOIS

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

530 N. DEARBORN AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS

1950

100

100

100

100

100

100

100

100

Aan mijne Moeder.

Blijkens de opgaven van de jurisprudentie is meermalen onzekerheid gerezen betreffende de woorden „gift of belofte” in art. 177 van het Wetboek van Strafrecht.

De zeer verschillende verklaringen, aan dat woord gegeven, komen mij voor eene nadere behandeling niet onwaardig te zijn.

De vraag heeft zich voornamelijk bij de Rechtbank te Leeuwarden voorgedaan, en wel op twee verschillende tijden. Het eerste geval, beslist bij vonnis van 29 Januari 1887, betref de navolgende feiten:

Een zekere beklaagde, op heeterdaad betrapt, had den ambtenaar, die hem arresteerde, een gulden aangeboden, welke gulden echter niet door den ambtenaar is aangenomen.

De Rechtbank overwoog „dat de aanbidding van den gulden onder toevoeging der woorden: ik zal je een gulden geven, laat mij dan gaan enz., ontegenzeggelijk bij beklaagde de strekking moest hebben gehad om den dienaar der openbare macht te bewegen, in strijd met de dezen opgelegde verplichting, hem, beklaagde, los te laten, en de voorgenomen overbrenging na te laten;

„dat die aanbidding onder toegevoegde meergemelde bewoordingen is te beschouwen als een bepaald stellig voornemen aan zijde van beklaagde, die daardoor streefde naar de verwezenlijking van een specifiek beoogd resultaat, terwijl door die aanbidding in voege voormeld, beklaagde moet worden gezegd een aanvang te hebben gemaakt met de uitvoering van een strafbaar feit; terwijl eindelijk daar, zooals bewezen is, de dienaar der openbare macht den gulden niet heeft aangenomen, de

beklaagde door die niet-acceptatie, eene omstandigheid die van beklaagdes wil onafhankelijk was, het door hem beoogde misdrijf niet heeft kunnen voltooien;

dat het als bewezen aangenomen feit oplevert”:

poging tot het misdrijf van het doen van een gift aan een ambtenaar met het oogmerk enz.”

Bij de mededeeling dezer beslissing ¹⁾ voegde Prof. van Hamel de opmerking dat hij van meening was dat hier niet *poging*, maar *voltooid misdrijf* aanwezig is. ZHGel. zegt: ik zou meenen dat de gift wordt *gedaan* door de aanbieding, evenals de belofte; in ieder geval kan het aanbieden der gift als een belofte worden beschouwd; maar bovendien, het oogmerk van den dader was niet gericht op de aanneming van de gift, d. i. op dat, wat volgens de Rechtbank het misdrijf voltooien zou, maar op het nalaten van den ambtsplicht; deed de ambtenaar dat, zonder den gulden aan te nemen, des te beter; nam hij den gulden aan, zonder den gearres-

¹⁾ Tijdschr. v. Strafr. I bl. 546, 547.

teerde los te laten, dan zou diens oogmerk geheel on-
vervuld zijn gebleven. Later werd die beschouwing nog
uitdrukkelijk beaamd door den heer H. P. 't Hooft, die
in zijn proefschrift ¹⁾ bl. 28 zegt, dat Professor van
Hamel *terecht* opmerkt, dat de gift wordt gedaan, even-
als de belofte, door de aanbidding enz.

Kort daarna deed een gelijksoortig geval zich voor,
beslist bij vonnis van die Rechtbank van 10 Dec. 1887.

Ook hier was bewezen dat een beklagde, die eene
woning te Leeuwarden was binnen geklommen, aan een
beambte, bezig in de rechtmatige uitoefening zijner be-
diening, die hem arresteerde, een rijksdaalder heeft toe-
gereikt onder de woorden: Agent, dezen geef ik u, laat
mij maar loopen! Het geldstuk is echter niet door den
beambte aangenomen, waardoor de uitvoering van het
voornemen van den beklagde niet is voltooid geworden.

De Rechtbank te Leeuwarden qualificeerde dit feit:
„het een ambtenaar een *gift of belofte* doen met het

¹⁾ H. Ph. 't Hooft, *Omkoopning van ambtenaren*, Leiden 1890.

oogmerk om hem te bewegen in strijd met zijn plicht iets te *doen of natelaten*. Van dit vonnis was hooger beroep en het Hof van Leeuwarden, bij arrest van 2 Februari 1888, was van oordeel dat het een *belofte* was, gedaan met het oogmerk om den ambtenaar te bewegen, *in zijne bediening* in strijd met zijn plicht iets *natelaten*.

De Procureur-Generaal bij dat hof was daarentegen van oordeel dat het een *gift* was, en hoewel de zaak niet in cassatie is behandeld, blijkt uit eene aanteeke-ning bij de mededeeling dezer beslissing ¹⁾ dat de Procureur-Generaal van den Hoogen Raad het gevoelen van den Procureur-Generaal van het Gerechtshof te Leeuwarden deelde.

Eerst in 1890 werd ook de Hooge raad in de gelegenheid gesteld art. 177 Sr. te interpreteren op een bepaald punt, en wel bij arrest d.d. 24 November 1890 ²⁾.

Het geval had zich aldus toegedragen:

Een zekere W. H. van beroep tapper, had, teneinde

¹⁾ Tijdschr. v. Strafr. V bl. 497, aant. 2 op art. 177.

²⁾ Weekb. v. h. R. No. 5969.

cene bekeuring te voorkomen, een ambtenaar, bezig in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, twee rijksdaalders *in de handen gestopt*. In dit geval toch waren de rijksdaalders niet *aangeboden*, maar door den tapper in handen van den ambtenaar gesteld, zoodat hij ze eigenlijk in zijne hand had voor hij het wist. De ambtenaar heeft ze wel aangenomen, zoodat zij feitelijk in zijn bezit waren overgegaan, maar niet met de bedoeling om ze voor zich als eene schenking te aanvaarden, hetgeen daaruit bleek, dat dadelijk, zoodra hem de rijksdaalders in de handen waren gestopt, hij den tapper kennis gaf, dat hij ter zake van omkoopingsproces-verbaal tegen hem zoude opmaken.

Te dier zake was hij door de Arrondissements Rechtbank te Amsterdam bij vonnis van 16 April 1890 schuldig verklaard aan het doen van een gift aan een ambtenaar, met het oogmerk om hem te bewegen in zijne bediening in strijd met zijn plicht iets natelaten, en veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, terwijl tevens de twee als stukken van overtuiging ten processe

overgelegde rijksdaalders bij dat vonnis werden verbeurdverklaard, als zijnde daarmee het misdrijf opzettelijk gepleegd.

In hooger beroep was dit vonnis bij arrest van het Hof van Amsterdam van 28 Mei 1890 bevestigd, en de veroordeelde had zich daartegen in cassatie beroepen. De vraag betreffende de toepassing van art. 177 Sr. kwam daarbij niet rechtstreeks ter sprake. Het schijnt dat de beklaagde of zijn raadsman zich weinig vruchten voorstelde van een rechtstreeksche ontkenning van het doen eener gift. Men kwam althans alleen op tegen de verbeurdverklaring die naar men beweerde, onvoldoende gemotiveerd en ten onrechte was uitgesproken. Art. 33 W. v. Sr. toch veroorlooft alleen verbeurdverklaring van voorwerpen, den veroordeelde toebehoorende, en die rijksdaalders behoorden niet langer aan den veroordeelde, die blijkens het vonnis daarvan *een gift had gedaan* aan den ambtenaar. Daaruit volgde dat die ambtenaar ze moest hebben aangenomen, dus eigenaar was geworden. Was dit niet het geval en behoorden ze nog

aan den veroordeelde, dan was er geen gift gedaan, en de toepassing van art. 177 Sr. onjuist.

Tegenover de eerste bewering besliste de Hooge Raad dat giften van hand tot hand, evenals alle andere schenkingen, eerst tot stand komen door aanneming van de zijde des begiftigden met den wil om eigenaar van het geschonkene te worden, en dat bij gebreke van zoodanigen wil in casu de eigendom der rijksdaalders niet op den ambtenaar was overgegaan, maar aan den veroordeelde gebleven.

Tegenover de tweede bewering daarentegen overwoog de Hooge Raad „dat art. 177 W. v. Sr. uitsluitend het oog heeft op het bedrijf desgenen, die met het aldaar omschreven oogmerk eene gift doet, onverschillig of datgeen, waarvan den ambtenaar afstand om niet wordt aangeboden, door dezen ook wordt aangenomen; dat deze uitlegging wordt bevestigd door de toelichting van het artikel, waarbij als reden, waarom het woord *omkoopning* in den tekst der tegenwoordige artikelen 177 en 178 is vermeden, wordt vermeld, dat het begrip van

omkoopning de aanneming van het geschonkene insluit, terwijl deze artikelen van toepassing zijn *onverschillig of de giften al dan niet worden aangenomen.* —

In de bovenvermelde gevallen werd het begrip *gift* meestal op den voorgrond gesteld, dat van *belofte* als het ware subsidiair gebruikt.

Bij de beoordeeling der medegedeelde beslissingen is mitsdien de eerste vraag: was er een gift gedaan?

Om tot een bevredigend antwoord te komen, is een onderzoek noodig betreffende de beteekenis der woorden *het doen van een gift.*

Behalve in art. 177 komt het woord gift nog in meerdere artikelen van het Strafwetboek voor, b.v. artt. 47 al. 2, 126, 178, 362—364 enz., maar nergens vinden wij eene nadere omschrijving van het begrip zelf, en komt mitsdien in de eerste plaats in aanmerking de beteekenis van het woord in den gewonen of taalkundigen zin.

Wanneer wij het Woordenboek van Dr. A. Winkler

Prins in handen nemen, dan zien wij, dat daar de volgende definitie van *geschenk* gegeven wordt: „Geschenk is datgene, wat men zonder eenige gehoudenheid, dus uit eigen beweging, van zijn eigendom aan een ander afstaat.” De afstand moet geschied zijn zonder eenige gehoudenheid, vrijwillig, en er behoeft alleen maar reden te bestaan dat de schenker wil schenken, b.v. hij vindt dat de begiftigde arm is, of hij is op hem gesteld; het is dus een oorzaak, die geheel zijn oorsprong in den schenker vindt, en mitsdien onafhankelijk is van eenige praestatie van den begiftigde. In dit geval is *geschenk* en *gift* synoniem, want deze omschrijving komt volkomen overeen met het spraakgebruik, en dat is juist de beteekenis, waarin wij het woord moeten nemen; b.v. als wij spreken van een gift, van het doen van een gift, dan verstaan wij daar steeds onder, iets dat afgegaan, dat overgegeven is, iets dat n.l. uit ons bezit of ons eigendom is geraakt, en overgegaan is in het bezit of den eigendom van een ander. Wanneer wij ook nauwkeurig spreken, dan zal nimmer een enkel aanbod

of een enkele belofte, wanneer deze ons eigenaar laat van hetgeen, dat in de gift begrepen zou zijn, en ons nog in geen enkel opzicht verbindt om ons eigendom prijs te geven, en aan een ander over te dragen, door ons een *gift* worden genoemd. Immers als ik iemand een rijksdaalder beloof, of hem dien aanbiedt, dan zal men toch niet zeggen dat door die enkele belofte of dat enkele aanbod een gift is tot stand gekomen? In geen enkel opzicht ben ik er toe gehouden om mijn eigendom prijs te geven.

Men zal ook nimmer iets aanduiden als het *doen van een gift*, n.l., dat wij met name zullen zeggen dat wij een gift van het een of ander hebben gedaan, indien het beloofde of het aangeboden is geweigerd, juist omdat datgene, wat beloofd of aangeboden werd, in alle opzichten in ons bezit of eigendom is gebleven. Wel zullen wij kunnen zeggen dat wij een gift wilden doen, of dat het ons niet gelukt is daarvan een gift te doen, maar het is een ongrijpbaarheid in dat geval te zeggen dat wij een gift hebben gedaan.

Houdt men zich dus aan de zuiver taalkundige beteekenis, dan is in de twee gevallen door de Rechtbank te Leeuwarden beslist, het vereischte door art. 177 Sr. gesteld, dat er n.l. een gift zij gedaan, niet aanwezig.

Wij hebben nu *gift* wel behandeld in taalkundigen zin, maar daarmee is de kwestie nog niet beslist. Want de mogelijkheid bestaat dat de uitdrukking „het doen van een gift” in het strafwetboek in een andere dan de gewone taalkundige beteekenis, n.l. in een technisch juridieke voorkomt, zooals wij moeten aannemen dat daaraan gehecht moet worden in het civiele recht.

De bepalingen, waar in het Burgerlijk wetboek over *gift* gesproken wordt, zijn: artt. 223—234, 238, 239, 960, 964, 967—969, 971, 974, 976, 1724 enz., en wij zien hier dat de wet onderscheidt tusschen giften onder de levenden, en giften bij uitersten wil (wat hetzelfde is als giften bij doode) b.v. art. 960 en 964. In den eersten zin is gift synoniem met schenking, in den laatsten zin met making of legaat. Volgens het B. W. is voor beiden noodig een wilsuiving van den begiftigde

eene aanneming. Blijft de aanneming van de schenking of het legaat achterwege, dan is er in het eene geval geen schenking tot stand gekomen, en wordt in het andere geval het legaat voor niet geschreven gehouden; er is dus in geen geval sprake van een gift, die gedaan is. Wel kan er zijn een voornemen om een gift te doen, maar als dit zich alleen tot een voornemen bepaalt en dat voornemen is niet ten uitvoer gebracht, dan zal men niet van een *gift* kunnen spreken. Ook in den technisch juridieken zin is mitsdien het vereischte van het doen van een gift niet aanwezig.

Artikel 225 B. W. sprekende over de giften tusschen aanstaande echtgenooten bedongen, is hierop geene uitzondering.

Het art. zegt: „Giften van dien aard zijn van waarde zonder de uitdrukkelijke aanneming van dengenen, aan wien dezelve gemaakt zijn.”

Het verklaart dus alleen *uitdrukkelijke* aanneming, d. i. eene formeele afzonderlijke verklaring van den begiftigde, zooals art. 1720 B. W. vordert, onnoodig, als

de gift gedaan wordt bij de akte van huwelijksche voorwaarden. Hetzelfde bepaalt ook art. 232 B. W. voor giften welke aan de aanstaande echtgenooten, gedaan zijn.

De reden toch is duidelijk. Zoodanige gift, gedaan bij *die* akte, veronderstelt noodzakelijk aanneming door den begiftigde, omdat deze tot het geheel der akte medewerkt, aan het geheel der akte n.l. die de voorwaarden van *zijn* huwelijk regelt, zijne toestemming moet geven, dus ook tot de gift. Vandaar ook dat art. 232 B. W. de uitzondering op den regel van *uitdrukkelijke* aanneming, ook bepaalt tot giften bij de huwelijksche voorwaarden zelve gedaan, en niet uitstrekt tot gelijke giften, bij afzonderlijke akte gedaan, waarbij de begiftigde niet noodzakelijk als hoofdpartij bij de akte compareert.

De Hooge Raad heeft dan ook te recht beslist, dat waar geene aanneming plaats heeft, met den wil om eigenaar te worden, daar blijft de persoon die den wil om te geven had, eigenaar, en daar kan van een gift

of schenking in technisch juridieken zin geen sprake zijn.

De vraag blijft echter in dit laatste geval, of er in een gewonen taalkundigen zin niet gezegd kan worden een gift te zijn gedaan, waar niet zooals in de twee te Leeuwarden behandelde gevallen, een enkel aanbod of toezegging was gedaan, maar waar het geld den rijksveldwachter in de hand was gestopt, en feitelijk in diens bezit was overgegaan en gebleven, gelijk het geval was met het gebeurde, dat aan het oordeel van den Hoogen Raad werd onderworpen.

Ook van de zijde des beklagden schijnt aangenomen te zijn dat er een gift was gedaan, al is hetgeen omtrent het betoog van den raadsman wordt medegedeeld onzeker en niet volkomen duidelijk. Maar feitelijk stond vast volgens de beslissing van den Hoogen Raad, dat de beklagde het geld had overhandigd met den wil dat de ambtenaar er eigenaar van zou worden, dus om zelf den eigendom op te geven. Volgens den Hoogen Raad is dit voldoende tot toepassing van art. 177 Sr. omdat dat alleen het oog heeft op de daad des beklagden, terwijl

volgens de Memorie van Toelichting niet noodig zou zijn tot toepassing van dat art, dat het terhand gestelde ook is aangenomen door den ambtenaar.

Feitelijk was zeker de gift van de zijde van den beklagde gedaan, ook al had zij juridiek geen gevolg wegens den ontbrekenden eigenaarswil van den ambtenaar, en taalkundig kan men mijns inziens zeggen, dat in dat geval een gift is gedaan, wat men bij een enkel aanbod of belofte niet kan zeggen. Ik ben dus wel geneigd tot de meening van den Hoogen Raad over te hellen, hoewel ik erken dat de zaak onzeker is. Maar den grond, door den Hoogen Raad aangevoerd, acht ik onjuist of onvoldoende, al steunt die op de Memorie van Toelichting. Het is toch duidelijk, mijns inziens, dat in die Memorie eene fout van redeneering is gepleegd, die belet er kracht van interpretatie aan te verleen. Het feit van art. 177 is zoo gesteld dat het woord omkooping vermeden is, dus het is niet noodig dat omgekocht zij. — Maar wanneer kan men nu zeggen dat er omkooping aanwezig is? Als de ambtenaar de gift aanneemt,

zich het gegevene toeëigent? Geenzins. Daartoe is nog iets noodig, te weten dat de ambtenaar zich door die gift laat bewegen om in strijd met zijn plicht te handelen. Gesteld dat de ambtenaar tot den tapper gezegd had: „dank je, dat geld kan ik best gebruiken, maar als je nu denkt dat ik daarom geen procesverbaal tegen je zal opmaken, dan heb je het mis”, en dat hij daarna geheel conform zijn plicht procesverbaal had opgemaakt, dan zou hij door de aanneming van de gift, zonder aan de voorwaarde te voldoen, oneerlijk handelen, zelfs strafbaar zijn volgens art. 363 N°. 1 Swb., maar er zoude geene omkoopning zijn, ook niet volgens het Swb., want ook in art. 363 N°. 1 is het woord omkoopning vermeden, ook daar heeft men voor het misdrijf niet gevorderd het vereischte van omgekocht te zijn. De enkele aanneming, waarom de gift gedaan wordt, stelt dus nog geene omkoopning daar, zoodat ook in art. 177 het niet van de aanneming kan afhangen of er al dan niet omkoopning kan geschieden.

Had men in art. 177 aan het feit het karakter van

omkoopning willen geven, dan had men niet kunnen volstaan met de aanneming der gift of belofte te vorderen, maar moeten vorderen dat de ambtenaar door de gift bewogen is, in strijd met zijn plicht, iets te doen of na te laten.

Wij hebben gezien dat er volgens ons oordeel geen grond bestaat om de feiten in de twee te Leeuwarden berechte gevallen te beschouwen als het *doen van een gift*, en zullen mitsdien nagaan of er soms een belofte was gedaan.

Daartoe moeten wij eerst onderzoeken wat belofte is, welke n.l. de gewone taalkundige beteekenis is, want ook in het strafwetboek wordt dat woord meermalen gebruikt, terwijl het niet nader omschreven wordt.

Deze vraag nu is moeilijker te beantwoorden, voor zoover betreft de gevallen, te Leeuwarden berecht.

Volgens het in den aanvang van dit proefschrift medegedeelde werd feitelijk aangenomen dat er heeft plaats gehad een aanbieding, terwijl men die aanbieding dan gelijk stelt met een belofte. Deze vereenzelving van

aanbod en belofte is in strijd met het juiste taalgebruik, dat aanbod en belofte niet als synoniem gebruikt.

Een aanbod is eenvoudig een voorstel, dat geenerlei beteekenis of verbindende kracht heeft, zoolang het niet is aangenomen, een vraag die onafscheidelijk is van het antwoord. Het ontleent, en kan zijn bindende kracht alleen ontleenen, aan de aanneming. Vóór dat deze is geschied is het niets dan eene bereidverklaring, die den aanbieder volkomen vrijlaat.

Een belofte daarentegen is niet enkel een voorstel, een vraag of bereidverklaring, maar een toezegging, een verbintenis om het een of ander te doen, waarvan men niet meer kan terugtreden zonder schending van de goede trouw. Deze beteekenis heeft de belofte ongetwijfeld in het burgerlijk recht. Zij is daar alleen een eenzijdige bindende wilsverklaring, voltooid op het oogenblik dat zij is afgelegd, wier nakoming kan worden gevorderd, en die haar kracht alleen verliest in geval van weigering of niet aanneming. M. a. w., wanneer er een aanbod is gedaan, kan men de aanneming

daarvan het best vergelijken met een opschortende voorwaarde en wanneer er een belofte is gedaan, dan is de aanneming daarvan het meest gelijk aan eene ontbindende voorwaarde. Want, zooals wij zagen, doet een enkel aanbod geen verbintenis ontstaan, de verbintenis wordt dus, als het aanbod reeds voltooid is, opgeschort totdat de aanneming daarvan plaats heeft, en heeft die aanneming plaats gehad, dan ook is er een zuivere verbintenis ontstaan. Heeft die aanneming echter niet plaats of trekt de aanbieder zijn aanbod terug, dan is er in 't geheel geene verbintenis tot standgekomen.

De belofte daarentegen bindt reeds, zoodat terstond bij het afleggen daarvan een verbintenis ontstaat, doch wordt die verbintenis niet geaccepteerd, of treedt de persoon tegenover wien de verbintenis is ontstaan niet tot de verbintenis toe, dan is de verbintenis ontbonden, en de zaken worden in den vorigen stand terug gebracht, even alsof er geene verbintenis had plaats gehad.

Van terugtrekken eener belofte kan dus geen sprake

zijn, omdat een verbintenis niet kan herroepen worden dan met wederzijdsche toestemming, of uithoofde der redenen welke de wet daartoe voldoende verklaart. In juridieken zin is dus een enkel aanbod zeker niet hetzelfde als een belofte; maar hetzelfde geldt ook van de taalkundige beteekenis, waarbij hetzelfde verschil moet worden aangenomen. Vandaar dat ook in het Duitsche strafwetboek naast belofte, het aanbod gesteld is; § 333 spreekt daar en van „Anbieten” en van „Versprechen”, wat niet is een tautologie; en daar ons wetboek alleen van belofte spreekt, is een enkel aanbod niet voldoende tot toepassing van art. 177 Sr. Dat men in slordig taalgebruik de woorden wel eens door elkaar haspelt en als synoniemen bezigt, kan geen invloed hebben op de verklaring der wet die, tot bewijs van het tegendeel, geacht moet worden de woorden te gebruiken in hun juiste taalkundigen zin.

Maar (en dit is waarschijnlijk toeteschrijven aan gezegd slordig taalgebruik) is het wel juist in de gevallen, te Leeuwarden berecht, te spreken van een aanbod? In

het eerste geval geschiedde het aanbod met de woorden: „ik zal je een gulden geven, laat mij dan gaan,” m. a. w. is dit formeel hetzelfde als: „wanneer gij mij laat gaan, zal ik u een gulden geven.” Dit is m. i. geen enkel aanbod, maar een belofte, en het feit dat de beklagde den gulden liet zien, maakt er niet een enkel aanbod van. Had de beklagde, *zonder den gulden aantebieden* gezegd: „ik zal je een gulden geven, laat mij dan gaan”, dan zou de Rechtbank het feit kwalijk anders hebben kunnen qualificeeren dan als het voltooide misdrijf van het doen van een belofte en mitsdien art. 177 Sr. toepasselijk verklaard; maar nu de beklagde den gulden *tevens* aanbod, kan diensgevolge art. 177 Sr., hetwelk het doen van een belofte strafbaar stelt, niet buiten toepassing geraken.

Eenigszins anders is het bij het tweede geval. Hier is geene belofte gedaan, maar een aanbod. De woorden „Agent, dezen geef ik U; laat mij maar loopen!” bevatten geene toezegging, waardoor het misdrijf van art. 177 Sr. geboren werd, maar een eenvoudig aanbieden,

hetgeen voor de toepassing van art. 177 Sr. immers niet vereischt wordt?

Hier was het eenigszins hetzelfde als het geval door den Hoogen Raad behandeld. De beklaagde belooft hier ook niet onder voorwaarde dat men hem laat loopen, maar gaat in beide gevallen dadelijk over tot de gift, in de hoop of met de uitdrukking van den wensch dat de ambtenaar nu niet tegen hem zal handelen. Alleen komt het in het eene geval niet verder dan het aanbod, terwijl in het andere geval de beklaagde ook de feitelijke overgave heeft kunnen volbrengen door het *in de handen stoppen* van de twee rijksdaalders. In geen van beide gevallen is er echter een belofte gedaan, die ik voor mij zou meenen alleen in het geval bij het vonnis „Rechtbank Leeuwarden 29 Januari 1887” werkelijk te zijn geschied. Opmerkelijk is het daarom dat die zelfde Rechtbank juist in dat geval eene *poging tot het doen van een gift* aannam, en het tweede geval bij vonnis van 10 December 1887 qualificeerde als het doen van een *gift of belofte* en mitsdien beide woorden als syno-

niemen bezigde, terwijl bij het arrest van het Hof te Leeuwarden van 2 Februari 1888 beslist werd dat het een belofte was. De Procureur Generaal van het Hof en die van den Hoogen Raad waren van oordeel, dat, aangezien als bewezen werd aangenomen, dat de beklagde aan den ambtenaar een rijksdaalder heeft toegereikt, hier sprake was van het doen van een *gift*, en de door het Hof aan het bewezen feit gegeven qualificatie alzoo in dit opzicht minder juist is.

Zooals uit mijne opvatting omtrent *gift* en *belofte* gebleken is, kan ik mij noch met de gestelde qualificatie van de Rechtbank, noch met die van het Hof, noch met het gevoelen van den Procureur Generaal van het Gerechtshof en die van den Hoogen Raad vereenigen. Ik geloof n.l. dat hier in dit laatste geval eene *poging* tot het doen van eene gift was, en mitsdien eene poging tot het misdrijf van art. 177 Sr. aanwezig was, die alleen ten gevolge van de niet aanneming, dus van een omstandigheid, van den wil des beklagden onafhankelijk, niet is voltooid.

Om als poging strafbaar te zijn, moet het gepleegde feit voldoen aan drie vereischten, bij art. 45 Sr. gesteld, die in resumé hierop neerkomen:

een bepaald opzet,
een begin van uitvoering, en eindelijk
niet voltooiing ten gevolge van omstandigheden van des daders wil onafhankelijk.

Het vereischte van opzet, in art. 45 uitgedrukt door het woord voornemen, wordt in de Memorie van Toelichting tot ons art. nader omschreven als het voornemen om een bepaald feit, dat bij de wet als misdrijf is strafbaar gesteld, te plegen. Dat in het onderhavige geval zoodanig voornemen aanwezig was, is duidelijk en werd dan ook feitelijk als vaststaande aangenomen. Dat voornemen toch beantwoordde geheel aan het in art. 177 gevorderde opzet.

Het aanbod van geld werd gedaan met het erkende, en in de feiten zelve liggende voornemen, het geld aan den ambtenaar ten geschenke te geven en hem daardoor te bewegen hem te laten loopen, d. i. geen verder

gevolg aan de zaak te geven, dus iets te doen of na te laten, wat de beklaagde wist in strijd te zijn met den plicht van ambtenaar.

Evenmin kan, na het vroeger betoogde, twijfelachtig zijn dat het derde vereischte aanwezig was. Uit dat betoog toch volgt dat de voorgenomen gift niet is tot stand gekomen, en wel ten gevolge van de weigering van den ambtenaar, een omstandigheid die voorzeker niet afhankelijk was van den wil des beklaagden.

De eenige vraag is mitsdien, of in deze is aan te nemen een begin van uitvoering van de voorgenomen handeling?

Deze vraag zou twijfelachtig kunnen zijn, wanneer het aanbod zich uitsluitend had bepaald tot woorden, m. a. w. als de beklaagde bij de toevoeging der woorden: „agent dezen geef ik u; laat mij maar loopen!” den rijksdaalder *niet* had toegereikt. Aanleiding tot twijfel toch zou kunnen worden gevonden in de geschiedenis van art. 45 Sr. Het Fransche Strafwetboek vorderde openbaring van het voorgenomen misdrijf, of zooals het

juister ware uitgedrukt, van het voornemen om een bepaald misdrijf te plegen, door uiterlijk bedrijf en een begin van uitvoering ¹⁾. Zooals bekend is, werd dit in den zin opgevat, ook door de Hollandsche vertaling aangegeven, zoodanig uiterlijk bedrijf, dat tevens tot eenig begin van uitvoering was overgeslagen, of met andere woorden een begin van uitvoering door uiterlijk bedrijf (par des actes extérieurs). Hoewel men in art. 45 van ons Strafwetboek de redactie veranderde, was dat blijkbaar slechts eene verbetering van redactie, niets meer. Uit niets blijkt dat men van de leer van het Fransche wetboek wilde afwijken, en niet langer vorderde openbaring door uiterlijk bedrijf. Men was alleen van oordeel dat een begin van uitvoering zonder uiterlijk bedrijf ondenkbaar was, zoodat het afzonderlijk vorderen van uiterlijk bedrijf slechts was een tautologie. En dit blijkt duidelijk uit de Memorie van Toelichting, die uitdrukkelijk vordert openbaring door *daeden*.

¹⁾ Art. 2 C. P. zegt: Toute tentative de crime qui aura été manifestée par des actes extérieurs et suivie d'un commencement d'exécution — etc.

Het voornemen om een *misdrijf* te plegen kan zich openbaren door *woorden of door daden*.

Eene openbaring door *woorden*, soms als eigen delict (bedreiging, opruiing) strafbaar, kan nooit zijn een poging om het voorgenomen misdrijf te plegen. Bedreiging met opruiing tot moord of brandstichting is geen begin van uitvoering van moord of brandstichting."

En dit wordt nader bevestigd door hetgeen volgt, waar die *daden* weder worden onderscheiden in voorbereidende handelingen en uitvoeringshandelingen.

Bij *daden* waardoor de misdadige wil zich openbaart, heeft men te onderscheiden. Zij strekken of alleen tot voorbereiding van het voorgenomen misdrijf, of zij staan daarmede in zoodanig rechtstreeksch verband, dat de uitvoering door haar reeds wordt aangevangen.

De voorbereidende handeling is soms strafbaar als eigen delict, als poging tot een ander misdrijf komt zij niet in aanmerking. Haar als zoodanig te beschouwen ware niet alleen onlogisch, omdat men zich geene poging tot eene handeling kan voorstellen, voordat hare

uitvoering is aangevangen; het ware ook onrechtvaardig omdat, zoolang de uitvoering niet *is* aangevangen, het soms hoogst waarschijnlijk, maar nimmer zeker is dat hij, die het misdrijf heeft voorbereid, dit ook zal uitvoeren of pogen uittevoeren.

Men vindt bij de schrijvers een aantal voorbeelden van voorbereidende handelingen, die gemakkelijk te onderscheiden zijn van poging tot misdrijf ¹⁾. In de praktijk doen zich echter meermalen gevallen voor, waarin de vraag, of er reeds een begin van uitvoering van een bepaald misdrijf is, minder licht te beantwoorden valt. De wet moet echter de oplossing van die moeielijkheden overlaten aan het inzicht des rechters en de juiste toepassing van het door haar gestelde beginsel. Een scherpe grenslijn tusschen voorbereidende handelingen en begin van uitvoering is in het algemeen niet te trekken, en

¹⁾ *Chauveau et Hélie*, *Theorie du Code Penal* D. I. pg. 163 sqq.
Berner, *Lehrbuch des Deutschen Strafrechtes* § 103.

Chop, *Ueber die Grenze zwisschen Vorbereitung und Versuch eines Verbrechens*. Leipzig 1861.

Ortolan, *Resumé des éléments du droit pénal*, Paris 1874 pg. 119.

kan dus ook in de wet niet worden uitgedrukt. Wettelijke voorschriften dienaangaande zouden alleen leiden tot een casuïstiek die in de wet niet t'huis behoort.

Men heeft hieruit echter een gevolgtrekking gemaakt ten opzichte van de bedoeling die, zoo zij moest worden aangenomen, een enkel mondeling aanbod van een gift zou doen vallen buiten het begrip van begin van uitvoering. De zwaarigheid ligt niet in het vereischte van uiterlijk bedrijf, want daardoor wordt alleen uitgesloten het enkele niet geopenbaarde voornemen, de gedachte. Want ook het spreken van woorden is een uiterlijk bedrijf, d. i. een zinnelijke waarneembare handeling. Maar Mrs. Hazelhoff, Heemskerk en Polenaar, in hunne bekende aantekeningen op het Wetboek van Strafrecht, opperen een ander bezwaar:

„Wij kunnen (zeggen zij bl. 174) deze opmerking niet geheel als juist erkennen.

Zeker is bedreiging met woord nog niet de onmiskenbare openbaring van het voornemen om iemand van het leven te berooven, veel min een begin van uitvoe-

ring van moord of doodslag. Maar dit neemt niet weg, dat ook door woorden op strafbare wijze van een misdadig voornemen kan blijken. Dit hangt af van den aard van het beoogd misdadig resultaat. Wie zich b.v. voorneemt om desertie onder het krijgsvolk te weeg te brengen, of wel oproer of muiterij (art. 102, 3°) kan — de Memorie van Toelichting zelve herinnert het — door woorden dit voornemen *uitvoeren*; waarom zoude hij het niet door woorden kunnen pogen? Hetzelfde geldt van bedreiging met geweld of smaad (art. 317 en 318). Die misdrijven van afpersing en afdreiging kunnen door woorden worden *uitgevoerd*; waarom zoude het voornemen, daarop gericht, zich niet op strafbare wijze in woorden kunnen openbaren?

Wat de Memorie van Toelichting bedoelt is niets anders dan dit, dat de eenvoudige aankondiging van een misdrijf nog geen begin van uitvoering is."

Omdat nu in de Memorie van Toelichting als voorbeelden van openbaring door woorden die een eigen delict vormen, genoemd worden bedreiging en opruiing,

houden Mrs. Hazelhoff, Heemskerk en Polenaar het er voor, dat deze volgens de Memorie van Toelichting de eenige soortgelijke delicten zijn, en betoogen dat er nog meerdere delicten zijn, wat mijns inziens niemand zal ontkennen, waarvan de uitvoering door het uiten van woorden geschiedt of geschieden kan, en stellen daarbij dat het criterium ligt in den aard van het beoogd misdadig resultaat; inplaats van in den aard van het middel van uitvoering; m. a. w. in den aard van het gevolg, inplaats van in den aard van de materieele daad. B.v. als iemand tot oproer, muiten of desertie enz., aanzet, dan blijkt zijn misdadig voornemen noodwendig volgens genoemde Mrs. uit den aard van het gevolg, n.l. uit het feit dat de kans bestond dat er oproer enz. zou uitbreken, of dat dit had plaats gehad, inplaats dat zij het criterium zoeken in het aanzetten tot oproer, of tot muiten, in het te weeg brengen of het bevorderen van desertie onder het krijgsvolk enz.

Zij kennen mijns inziens ten onrechte aan de twee in de Memorie van Toelichting, slechts bij wijze van

opheldering, genoemde voorbeelden van misdrijven een exclusief karakter toe, terwijl die Memorie alleen de tegenstelling van woorden en daden en van de misdrijven door woorden, die een eigen delict uitmaken, gebruikt om aan te toonen dat onder de laatsten niet alleen de genoemden, maar alle andere misdrijven, waarbij de spraak het middel is of kan zijn om het misdrijf te plegen begrepen zijn; zoo b.v. in art. 177 Sr. N°. 1 zelve „het doen van een lofte”, wat een bloot mondelinge belofte kan zijn; evenzoo alle misdrijven, waarbij men zijn oogmerk tracht te bereiken door bedreigingen, die zuiver mondeling kunnen zijn; hetzelfde bij het aangehaalde misdrijf van het teweegbrengen van desertie, muiterij of oproer. Dat alles is van zelve begrepen onder de uitdrukking van eigen delict, waarbij de openbaring door woorden het misdrijf uitmaken. Wat ten opzichte van de bedoeling der Memorie wordt gezegd, is dus in de Memorie zelve voldoende uitgedrukt.

Maar hoe dit zij, blijft de vraag bestaan of een woordelijke aanbod, zonder iets meer, reeds een daad is, die

als een begin van uitvoering der gift kan worden beschouwd?

Ik zou geneigd zijn dit bevestigend te beantwoorden. Eene gift toch als handeling beschouwd bestaat niet uitsluitend in het aan een ander ter hand stellen van een stoffelijk voorwerp. Ook in den taalkundigen zin van het woord behoort daartoe de wil of het voornemen om het gegevene tot het eigendom van een ander te maken. De uitdrukkelijke of stilzwijgende verklaring van dien wil is een deel van de handeling van het doen der gift, en wordt gedaan door het aanbod. Het aanbieden van de gift is dus te beschouwen als begin van uitvoering, zelfs al geschiedt het alleen door woorden.

In het onderhavige geval is echter een bepaalde stellige oplossing dier vraag niet noodig, omdat er feitelijk meer was voorgevallen, het aanbod zich niet had beperkt tot woorden. De beklaagde had niet alleen het aangeboden geld te voorschijn gehaald, maar ook den ambtenaar toegereikt, zoodat ook met de feitelijke overgave van het tot gift bestemde voorwerp een aanvang was

gemaakt, de beklaagde nagenoeg alles had verricht, wat van zijn kant noodig was om de gift tot stand te brengen.

Hij had dus voorzeker een begin van uitvoering aan zijn voornemen, om een gift te doen, gegeven. Ook dit vereischte voor strafbare poging tot het misdrijf van art. 177 Sr. was mitsdien aanwezig.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Poging tot het misdrijf van art. 177 Sr. is mogelijk.

II.

Jure constituto is het aanbieden van eene gift, volgens art. 177 Sr. geen voltooid misdrijf, doch jure constituendo is het wenschelijk dat dit als zoodanig worde aangemerkt.

III.

De opsomming van de middelen tot uitlokking in art. 47 Sr. 2° verdient afkeuring.

III.

Art. 44 van de Wet van 13 Juni 1857 Stbl. n°. 87, tot regeling der Jacht en Visscherij, maakt geene uitzondering op het beginsel van art. 56 Sr.

V.

De beklagde, die bij het opmaken eener Memorie van suggestie, bedoeld bij art. 124 Sg., gebruik maakt, heeft het recht inzage der stukken te vorderen.

VI.

Endossement is geen novatie.

VII.

Hij, die een schip heeft gehuurd, om het tot de vaart uitterusten is reeder.

VIII.

De reeder, niet eigenaar, heeft het recht van abandon.

IX.

Het ware wenschelijk dat de bepaling van art. 19 Ry. verviel.

X.

Ten onrechte zijn de rechten van Grondrente en Tiend onder de zakelijke rechten geplaatst.

XI.

Compensatie werkt van rechtswege.

XII.

Het herroepen van een uitersten wil, bij openbare akte verleden, doet de daarin gedane erkenning van een natuurlijk kind niet vervallen.

XIII.

Het is onjuist de verjaring te brengen tot de wijzen waarop verbintenissen tenietgaan.

XIV.

Terecht zegt Mr. N. G. Pierson: (Grondbeginselen der Staathuishoudkunde) Niet alleen de fysieke, maar ook de intellectuele kracht heeft waarde, en menige bevolking is slechts daarom achterlijk in welvaart, omdat zij achterlijk is in verstandelijke ontwikkeling.

XV.

Art. 4 Gw. verbiedt uitlevering van Nederlanders.

XVI.

Ontbinding der Staten-Generaal, bij botsing tusschen Regeering en Volksvertegenwoordiging is geen beroep op de kiezers.

XVII.

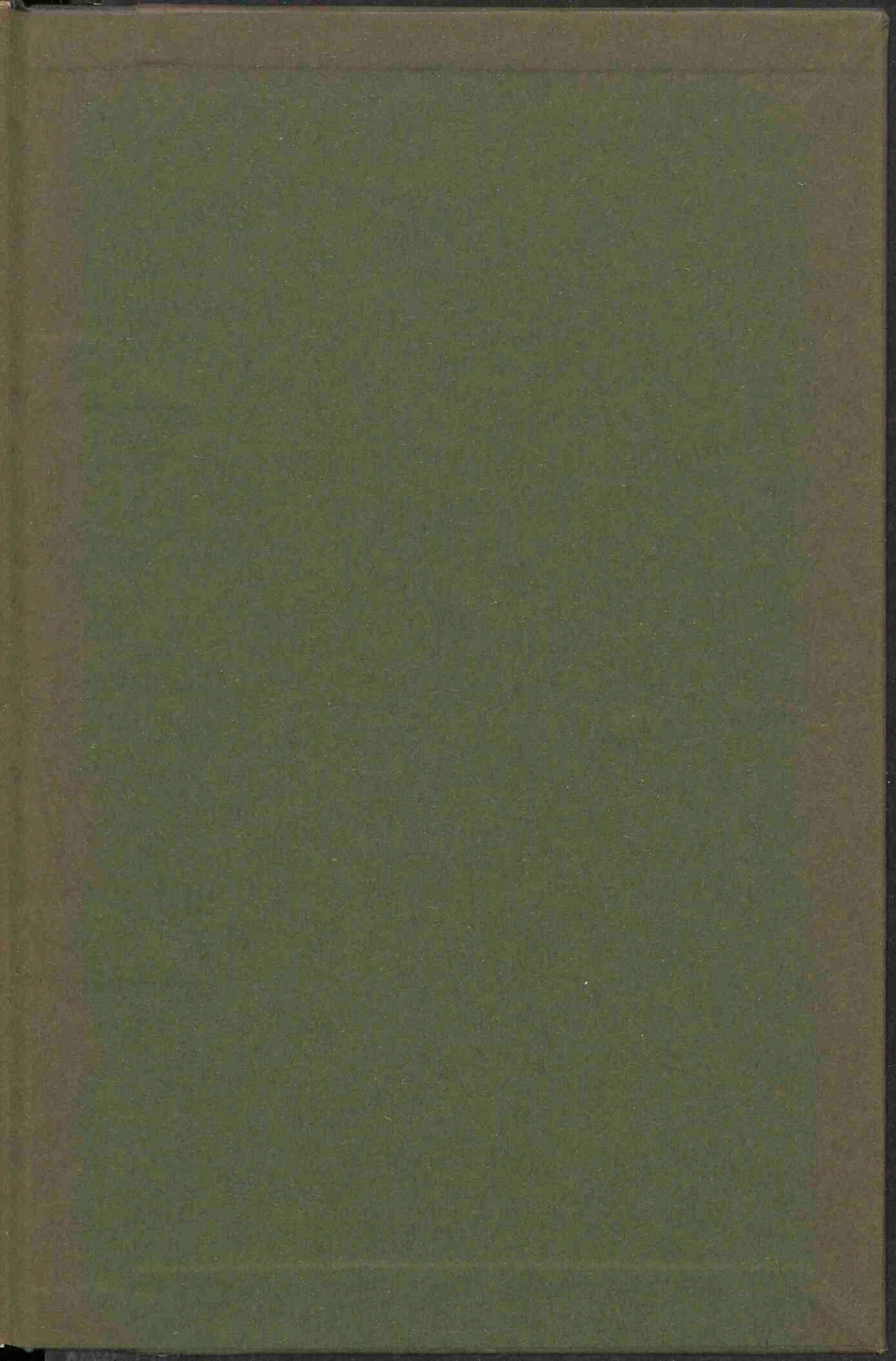
De bewering van Mr. Heemskerk, (Praktijk onzer Grondwet I pg. 145) dat het lid, hetwelk verlof van de Kamer heeft ontvangen tot interpellatie, in naam van de Kamer inlichtingen vraagt aan den Minister, is onjuist.

XVIII.

Zoowel ieder ander, als de Burgemeester, ofschoon geen lid van den Raad, kan tot ambtenaar van den burgerlijken stand worden benoemd.

A